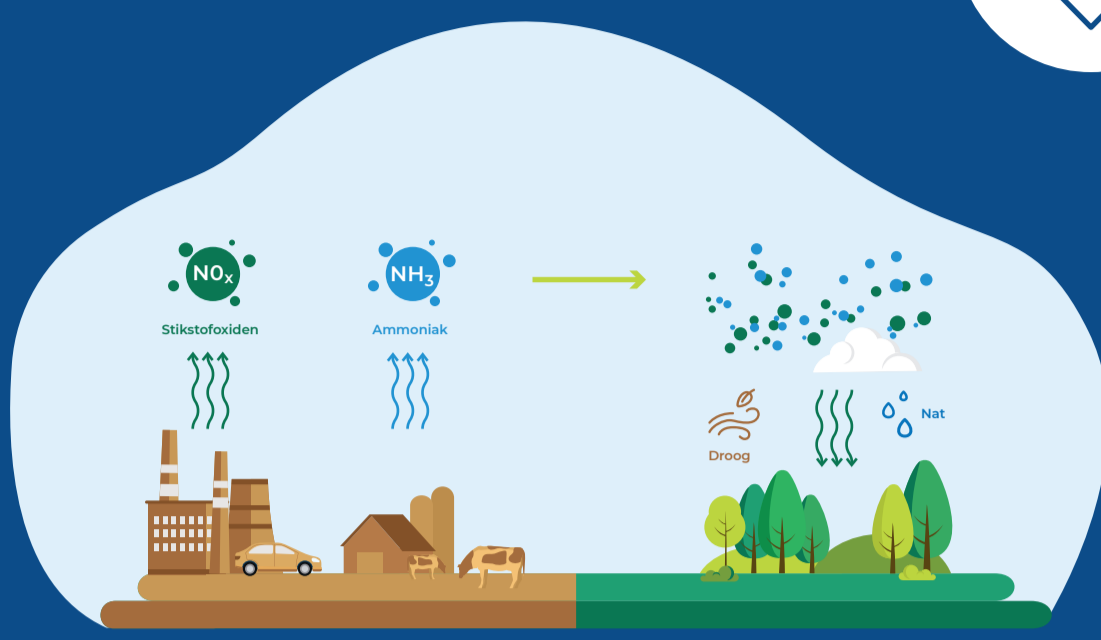

De Friese AANPAK STIKSTOF

Samen met partners, ondernemers en inwoners wil de provincie Fryslân er de komende jaren voor zorgen dat stikstofgevoelige, beschermde natuur weer sterk en robuust wordt, de uitstoot van stikstof omlaag gaat en dat er weer voldoende ruimte is voor economische en maatschappelijke ontwikkelingen.

EMISSIE

Uit de industrie, bouw en verkeer komen stikstofoxiden vrij. Uit de landbouw komt ammoniak vrij.

DEPOSITIE

Stikstofdepositie levert meer voeding dan de bodem nodig heeft. Dit zorgt voor minder biodiversiteit.

WAAR HEBBEN WE HET OVER?

Wanneer er te veel stikstof wordt uitgestoten heeft dat negatieve effecten op de kwaliteit van onze natuur. Een groot deel van de Friese natuurgebieden heeft last van stikstof. Hierdoor kunnen we niet meer voldoen aan de Europese richtlijnen, neemt de biodiversiteit af en verliezen kwetsbare soorten hun leefomgeving.

Om dit aan te pakken zullen we anders, duurzamer en innovatiever moeten gaan produceren én consumeren. Hiervoor zijn gezamenlijke maatregelen nodig die ervoor moeten zorgen dat wij in Fryslân minder stikstof gaan uitstoten, dat onze natuur robuuster wordt en dat belangrijke economische en maatschappelijke ontwikkelingen door kunnen gaan.

WAAR KOMT HET VANDAAN?

Stikstofuitstoot komt voornamelijk voort uit de landbouw, industrie / bouw en mobiliteit. Samen met deze sectoren zal er in Fryslân per gebied gekeken worden naar passende maatregelen om de stikstofuitstoot rondom onze kwetsbare natuurgebieden te verminderen.

Landbouw

Industrie / bouw

Mobiliteit

2025

Er wordt gebiedsgericht ingezet op het vermindering van de stikstofuitstoot en het robuuster maken van de natuur. De eerste resultaten hiervan zijn zichtbaar.

2030

Minimaal de helft van de Friese natuurgebieden zijn niet langer overbelast door stikstof. Natuurgebieden worden robuuster ingericht en de biodiversiteit toont zichtbare verbetering.

2035

De uitstoot van stikstof in Fryslân is minimaal met de helft afgenomen. De kwaliteit van onze leefomgeving neemt toe en het merendeel van onze Natura 2000-gebieden zijn gezond.

2050

In Fryslân is geen sprake meer van stikstof overschrijding. De kwaliteit van de leefomgeving is in balans en de biodiversiteit in alle Natura 2000-gebieden is op orde.

WAAR WERKEN WE NAARTOE?

NATURA 2000-GEBIEDEN

Natura 2000 is een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. 20 van deze gebieden liggen (deels) in Fryslân en 11 van deze gebieden hebben last van stikstof. Om dit vraagstuk aan te pakken werken we in Fryslân met een gebiedsgerichte aanpak.

Zo richten wij ons op het herstel en het weerbaarder maken van de natuurgebieden die dat het hardste nodig hebben. Daarnaast gaan we aan de slag in de gebieden direct rondom de stikstofgevoelige natuurgebieden in Fryslân, want de directe omgeving heeft veel invloed op de dichtbijgelegen natuur.

MAATSCHAPPELIJKE & ECONOMISCHE ONTWIKKELING

Wie wil ondernemen, ontwikkelen of uitbreiden moet ervoor zorgen dat daarbij niet meer stikstof wordt uitgestoten. Als bij zo'n activiteit toch stikstof vrijkomt, moet er voldoende stikstofruimte beschikbaar zijn om een vergunning te kunnen krijgen.

Het is belangrijk dat deze ontwikkelingen door kunnen gaan en daarvoor zullen we in Fryslân stikstofruimte opzij moeten zetten. Deze gereserveerde ruimte zorgt voor balans zodat vergunningverlening weer mogelijk is en maatschappelijke & economische ontwikkelingen door kunnen gaan, zonder dat we daarbij teveel stikstof uitstoten.

AANPASSINGEN RONDOM FRIESE NATUURGEBIEDEN

INNOVATIES

VERSPREIDEN

OPKOPEN

STOPPEN/
VERPLAATSEN

AANPASSINGEN IN FRIESE NATUURGEBIEDEN

HERSTEL

VERSTERKING

VERBETEREN
BIODIVERSITEIT

OPGAVES
BUNDELEN

GEBIEDSGERICHTE AANPAK

KANSEN

Het in kaart brengen van de stikstofgevoelige gebieden en het bij elkaar brengen van de maatregelen die nodig zijn in en rondom die gebieden is een lastige puzzel. Tegelijkertijd geeft het de gelegenheid om eventuele andere vraagstukken binnen die gebieden op elkaar af te stemmen. Zo kunnen opgaven van bijvoorbeeld water, natuur, veenweide en landbouw tegelijk opgepakt worden.

SAMENWERKEN MET PARTNERS

Provincie Fryslân werkt samen met sectoren, zoals landbouw, industrie en bouw. In deze samenwerking zoeken we naar passende oplossingen voor het stikstofvraagstuk. Daarbij proberen we slimme koppelingen te maken. Zo hebben veel maatregelen die bijdragen aan minder stikstofuitstoot bijvoorbeeld ook een positief effect op CO2.

MIDDELEN

Om het stikstofvraagstuk op te kunnen pakken zijn financiële middelen nodig. De uitvoering moet worden ondersteund door zaken zoals regelgeving, een systeem voor stikstofregistratie, vergunningverlening en waar nodig toezicht en handhaving.

Daarnaast monitoren we de voortgang van het stikstofvraagstuk in Fryslân en brengen we die in beeld. Waar nodig sturen we bij, als de resultaten of nieuwe inzichten daar aanleiding toe geven.